

ความสามารถในการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย Career Planning Abilities of Lower Secondary School Students in Thailand

วลัยนาส มีพันธุ์¹,

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล² และ รัชชวัญ ภูษาแก้ว³

^{1,2} จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม

Walainart Meehan¹,

Suwithida Charungkaitikul², and Rabkwan Poosakaew³

^{1,2} Chulalongkorn University,

³ Chulalongkorn University Demonstration Secondary School

Corresponding Author, E-mail: walainart.m@ku.th

บทคัดย่อ

การวางแผนอาชีพมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงได้เสมอและเริ่มต้นได้ตั้งแต่เยาว์วัย การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีเพื่อศึกษาระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เรื่องการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนในประเทศไทยโดยใช้แบบวัดระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพ 3 Ds เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล จากตัวอย่างนักเรียน 480 คนจากการสุ่มหลายขั้นตอน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นภาพรวมความเข้าใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อ (1) การตระหนักรู้ถึงการวางแผนอาชีพ (2) บุคคลที่สามารถเข้าถึงเพื่อขอความช่วยเหลือในการวางแผนอาชีพ และ (3) ความเข้าใจต่อกระบวนการวางแผนอาชีพ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าการวางแผนอาชีพจำเป็นอย่างยิ่งต่อนักเรียน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนจะพึ่งพาผู้ปกครอง เพื่อน และโซเชียลมีเดียในการช่วยเหลือเรื่องการวางแผนอาชีพ เช่น การตัดสินใจเลือกอาชีพ หรือการหาข้อมูลและความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ตนเองสนใจ และความเข้าใจต่อกระบวนการวางแผนอาชีพอยู่ในระดับสูงในขั้นตอนการลงมือทำตามแผน ขั้นตอนการวินิจฉัยตนเอง และขั้นตอนการออกแบบชีวิตตามลำดับ อย่างไรก็ตามในแต่ละขั้นตอนของการออกแบบชีวิตแสดงให้เห็นความสามารถในการวางแผนอาชีพระดับปานกลาง เช่น ความสามารถในการมองเห็นอนาคตของตนเองภายใน 5-10 ปี การวางแผนอาชีพในระยะสั้น และการยอมให้บุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการประเมินแผนอาชีพของตนเอง ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลวิจัยในครั้งนี้ คือ ควรมีโปรแกรมการวางแผนอาชีพเพื่อนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยนักเรียนจะมีส่วนร่วมในการวางแผนและประเมินแผน และควรมีการร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชนต่อเรื่องนี้

* วันที่รับบทความ : 19 กันยายน 2565; วันแก้ไขบทความ 23 ตุลาคม 2565; วันตอบรับบทความ : 26 ตุลาคม 2565

Received: September 19, 2022; Revised: October 23, 2022; Accepted: October 26, 2022

คำสำคัญ: พัฒนาการอาชีพ; การวางแผนอาชีพ; นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstracts

Career planning which involves career development is life-long and flexible cycle process and begins early in a child's life. This survey research used the 3Ds Career Planning Questionnaires to explore abilities and needs to learn of the career planning of 480 multi-stage-sampling samples of secondary school students around Thailand. This research article presents students' response regarding their perceptions of (1) the awareness of career planning, (2) who they would approach for help with career planning and (3) the abilities to comprehend the career planning process. Research findings indicate career planning is essentially important to the students; they most likely rely on their parents, friends and social media for help with career planning such as career decision-making or gathering relevant information and support; and their comprehension of three-stage career planning process are significantly high in doing stage, diagnosing stage and designing stage respectively. However, there are some comprehensions in each stage project the career planning abilities in average level such as the abilities to see their future in 5-10 years, to do short-term career planning, and to let the other person involve in career plan evaluation. Results suggest that career planning programs need to begin at lower secondary school level; students need to be involved in program planning and evaluating; and the interactions between parents, schools, and communities should be discussed.

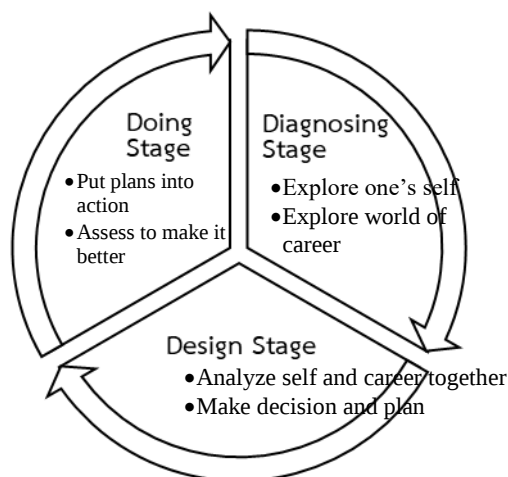
Keywords: Career development; Career planning; Lower secondary school

บทนำ

การวางแผนอาชีพ (career planning) คือ กระบวนการที่บุคคลประเมินตนเองควบคู่กับการประเมินโอกาสทางอาชีพและวางแผนการเข้าสู่อาชีพนั้นอย่างมีเป้าหมาย แรกเริ่มของกระบวนการเลือกอาชีพเกิดขึ้นตั้งแต่บุคคลยังเยาว์วัยและเกิดขึ้นในโรงเรียน กระบวนการวางแผนและเลือกอาชีพที่ถูกต้องสามารถกำหนดรูปแบบชีวิตในอนาคตและส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลได้ (Amir Nordin & Seng, 2021 : 755) ถือเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์เกิดพัฒนาการด้านอาชีพ (career development) นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของพัฒนาการชีวิตที่เกิดคู่ขนานกันไปและไม่สามารถแยกออกจากการพัฒนาการชีวิตอื่น ๆ ได้ (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2532 : 8) สามารถเกิดขึ้นหมุนวนไปตลอดชีวิตและสามารถเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ในวัยเด็ก โดยพัฒนาการเด็กจะสัมพันธ์กับพัฒนาการอาชีพ ซึ่งในแต่ละช่วงอายุจะมีพัฒนาการด้านความคิด การรับรู้ และความเข้าใจในเรื่องโลกของอาชีพตามพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยแตกต่างกันไป อาจกล่าวได้ว่า การวางแผนอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชนจะสัมพันธ์กับช่วงวัยเรียน (school-aged) จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อวางรากฐานของพัฒนาการชีวิตที่เด็กและเยาวชนพึงมี โดยเฉพาะการตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) การตระหนักรู้ในอาชีพ (career awareness) และการสำรวจอาชีพที่ตนเองสนใจ (career exploration) (Magnuson & Starr, 2000 : 90)

กระบวนการตัดสินใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่งผลต่อการเลือกการศึกษาต่อและเส้นทางชีวิตของพวกเขาในอนาคต บ่อยครั้งที่การเข้าถึงข้อมูลจำเป็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อและเส้นทางอาชีพหรือไม่ได้รับการช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ สามารถส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการเลือกศึกษาต่อหรือเข้าสู่อาชีพได้ การวางแผนอาชีพกลายเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งสำหรับเยาวชนเมื่อพวกเขาเริ่มเรียนรู้ที่จะสำรวจความสามารถ ค่านิยม ความสนใจ และโอกาสต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมสำรวจความสนใจในอาชีพต่อไป อย่างไรก็ตามงานวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการวางแผนอาชีพในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาปริญญาตรีมากกว่า (Bardick, Bernes, Magnusson, & Witko, 2004 : 104)

ในการศึกษาระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้ในการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทยนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการวางแผนอาชีพจากแนวคิดและรูปแบบการวางแผนอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงแรงงาน (2565: ออนไลน์) Alberta Advance Education and Technology (2009:9-18) Amir Nordin & Seng (2021: 760) Lindahl, Long, and Arnett (2002: 251) Lock (2000:6) และ Otte and Kahnweiler (1995: 2-7) จนได้กระบวนการวางแผนอาชีพ 3 Ds (Career Planning 3Ds) ที่มี 3 ขั้นตอนหมุนวนไปอย่างเป็นพลวัตร อันได้แก่ ขั้นการวินิจฉัยตนเอง (Diagnosing Stage) ขั้นการออกแบบแผนชีวิต (Designing Stage) และขั้นการลงมือทำตามแผน (Doing Stage) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กระบวนการวางแผนอาชีพ 3 Ds (3 Ds Career Planning Process)

1) **ขั้นการวินิจฉัยตนเอง (Diagnosing Stage)** เป็นขั้นตอนที่เด็กและเยาวชนสามารถวินิจฉัยตนเองได้ โดยการสำรวจตัวเองในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ความต้องการ ความถนัด ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม หรือบุคลิกภาพของตนเอง เพื่อที่จะตระหนักรู้ว่าตนเองชอบหรือสนใจ มีความต้องการ มีความใฝ่ฝันปรารถนา อยากจะเจริญเติบโตและมีเป้าหมายชีวิตเช่นไรในอนาคต นอกจากนี้ ยังต้องสำรวจโลกของอาชีพต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบันจากการเข้าถึงข้อมูลอาชีพต่าง ๆ หลากหลายด้าน เช่น ประเภทของอาชีพ ลักษณะการทำงานของอาชีพ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ หรือค่านิยมที่ต้องมีในอาชีพ ผลประโยชน์หรือรายได้ โอกาสและความก้าวหน้าในอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นต้น

2) **ขั้นการออกแบบชีวิต (Designing Stage)** เป็นขั้นตอนที่เด็กและเยาวชนสามารถออกแบบแผนชีวิตได้โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตนเองและโลกของอาชีพในขั้นการวินิจฉัยตนเองมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อสร้างทางเลือกอาชีพให้กับตนเอง โดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม หรือบุคลิกภาพของตนเองว่าเหมาะสมหรือสอดคล้องที่จะประกอบอาชีพใดและต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้มา 2-3 อาชีพ จากนั้นออกแบบและวางแผนเส้นทางเข้าสู่อาชีพในระยะสั้นหรือระยะยาว มีการกำหนดเป้าหมาย ขั้นตอน ระยะเวลาหรือทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องการใช้ในการบรรลุเป้าหมายของแผน ทั้งนี้พวกเขาสามารถสำรวจแผนร่วมกับบุคคลอื่น เช่น พ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อน ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว เป็นต้น เพื่อขอคำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงแผนที่ได้ร่างไว้

3) **ขั้นการลงมือทำตามแผน (Doing Stage)** เป็นขั้นที่เด็กและเยาวชนได้ลงมือทำในสิ่งที่เขียนไว้ในแผนที่ได้จากขั้นการออกแบบชีวิต เช่น การติดต่อกับบุคคลที่ประกอบอาชีพนั้นเพื่อขอคำแนะนำในการเข้าสู่อาชีพ การหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพที่ต้องการจะเป็น การเลือกอบรมวิชาชีพเพิ่มเติม การทดลองงาน การฝึกงาน การเลือกแผนการเรียนที่สอดคล้องกับอาชีพที่ต้องการจะเป็น การพัฒนาทักษะ ความรู้และความสามารถเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมในอาชีพที่ตนเองสนใจหรือตัดสินใจเลือก เป็นต้น

เนื่องจากการวางแผนอาชีพ 3 Ds เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัตร ดังนั้น ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม บุคลิกภาพ ตลอดจนความสนใจหรือความต้องการของเด็กและเยาวชนสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและพัฒนาการชีวิตในแต่ละช่วงวัย หรือเมื่อสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมเปลี่ยน พวกเขาสามารถสามารถทบทวนและปรับเปลี่ยนแผนได้ตลอดเวลา トラバใดพวกเขาค้นพบว่าสิ่งที่ตนเองต้องการที่แท้จริงเป็นเช่นไร ต้องการจะอยู่ในสายอาชีพนั้นหรือต้องการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ในสายอาชีพอื่น ซึ่งพวกเขาจะต้องประเมินว่าสิ่งที่ได้ลงมือทำไปแล้วตามแผนไปแล้วนั้นสร้างความพึงพอใจต่อพวกเขาได้มากน้อยเพียงใด อยากจะดำเนินต่อไปตามแผนหรือปรับปรุงแผนในส่วนใดบ้าง พวกเขาสามารถปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากบุคคลอื่น เช่น พ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อน ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ตลอดจนบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อที่จะได้มาซึ่งคำแนะนำและสะท้อนผลไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เรื่องการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจระดับความสามารถในแต่ละขั้นตอนของการวางแผนอาชีพและข้อมูลความต้องการการเรียนรู้ในการวางแผนอาชีพ สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อนำเสนอรูปแบบหรือออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการวางแผนอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อเข้าสู่การศึกษาต่อหรือเข้าสู่อาชีพที่ปรารถนาได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เรื่องการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เรื่องการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดรัฐบาลและเอกชนทั่วประเทศไทย ผู้วิจัยดำเนินวิธีวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดโรงเรียนภาครัฐและภาคเอกชนทั่วประเทศไทย ที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี จำนวนทั้งสิ้น 1.85 ล้านคน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : ออนไลน์) ดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปแบบยามาเน่ (Yamane) และเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ซึ่งเป็นตารางสำเร็จรูปที่นิยมใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่นที่ 95% จากตารางจะได้ตัวอย่างจำนวน 400 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เพื่อหากลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมงานวิจัยนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างตามการแบ่งภูมิภาคโดยใช้เกณฑ์การแบ่งตามเขตการปกครอง 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ 17 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด ภาคกลาง 26 จังหวัด และภาคใต้ 14 จังหวัด จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มจังหวัดในแต่ละภูมิภาค โดยแบ่งออกเป็นภูมิภาคละ 2 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 8 จังหวัด

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อสุ่มได้ครบ 8 จังหวัดแล้ว ผู้วิจัยสุ่มโรงเรียนสังกัดภาครัฐและภาคเอกชนที่ในแต่ละจังหวัดที่เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย จังหวัดละ 2 โรงเรียน รวม

ทั้งสิ้น 16 โรงเรียน โรงเรียนละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 480 คน เพื่อเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูล ซึ่งมากกว่าตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 80 คน กระนั้นถือเป็นจำนวนที่สามารถขดเชยกรณีที่อัตราการตอบแบบสอบถามไม่ครบ สามารถสรุปการหาตัวอย่างดังตารางที่ 1 นี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจำแนกตามภูมิภาค จังหวัด และสังกัดโรงเรียน

กำหนดตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 12-16 ปี) จำนวนประชากรทั้งสิ้น 1.85 ล้านคน N=480					
ภูมิภาค	จังหวัด	โรงเรียนสังกัดรัฐ	จำนวน (คน)	โรงเรียนสังกัดเอกชน	จำนวน (คน)
ภาคเหนือ	เชียงราย	จุฬารัตน์ราชวิทยาลัย	30	เชียงรายวิทยาคม	30
	พิษณุโลก	พิษณุโลกพิทยาคม	30	เซนต์นิโกลาส	30
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สกลนคร	ธาตุนารายณ์วิทยา	30	เซนต์ยอเซฟสกลนคร	30
	อุบลราชธานี	เบ็ญจะมะมหาราช	30	อัสสัมชัญอุบลราชธานี	30
ภาคกลาง	กรุงเทพฯ	แย้มจาดวิชานุสรณ์	30	ปราโมชวิทยารามอินทรา	30
	สระแก้ว	เทศบาลมิตรสัมพันธ์วิทยา	30	สุภวิทย์	30
ภาคใต้	พัทลุง	พัทลุงพิทยาคม	30	วีรนาทศึกษามูลนิธิ	30
	สงขลา	วรรณรีเฉลิม	30	ธิดานุเคราะห์	30
รวมทั้งสิ้น 480 คน		รวมโรงเรียนสังกัดรัฐ	240	รวมโรงเรียนสังกัดเอกชน	240

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือการวิจัย 1 ชุด คือ “แบบวัดระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพ 3 Ds” ผู้วิจัยจึงได้วางแผนออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 10 หน้า โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความสามารถในการวางแผนอาชีพ และ 3) ความต้องการการเรียนรู้เรื่องการวางแผนอาชีพ

แบบสอบถามตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ออกแบบข้อคำถามที่มีลักษณะแบบเลือกตอบและเติมคำอธิบายเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

แบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ออกแบบข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ เพื่อต้องการวัดระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสำรวจว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความเห็นในเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด โดยมีความหมาย คือ 5 หมายถึง เห็นด้วยในประเด็นคำถามนั้นมากที่สุด 4 หมายถึง เห็นด้วยในประเด็นคำถามนั้นมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยในประเด็นคำถามนั้นปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยในประเด็นคำถามนั้นน้อย และ 1 หมายถึง เห็นด้วยในประเด็นคำถามนั้นน้อยที่สุด ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาแปลผลตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้ออกแบบข้อคำถามที่มีลักษณะแบบเลือกตอบและเติมคำอธิบายในช่องว่างเกี่ยวกับเพื่อศึกษาความต้องการการเรียนรู้เรื่องการวางแผนอาชีพในด้านสาเหตุ ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้

เมื่อผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการวางแผนอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิการศึกษาและนอกระบบโรงเรียนจำนวน 2 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ 2 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) โดยมีเกณฑ์ว่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้มากกว่าหรือเทียบเท่ากับ 0.5 ถือว่าเป็นเนื้อหาที่มีความเหมาะสมที่จะสามารถนำไปใช้ได้ (คณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับประเมินการศึกษา, 2545 : 3) จากการวิเคราะห์ได้ผลค่าความสอดคล้องในระดับ 0.8 โดยข้อคำถามใดมีค่าต่ำกว่ามาตรฐาน ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาในแบบสอบถามมีความเหมาะสม สามารถนำไปวัดระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เรื่องการวางแผนอาชีพได้

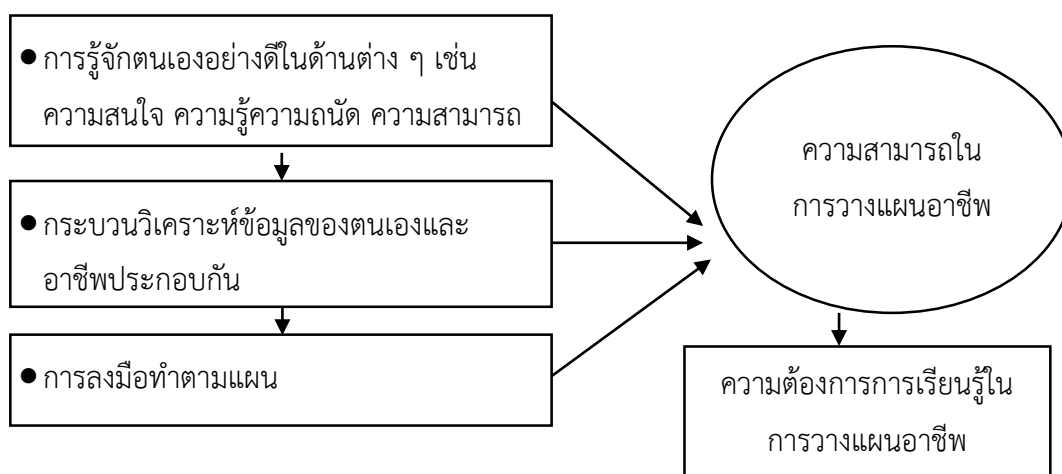
จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองนำร่อง (Try Out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ณ โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม จังหวัดอ่างทอง ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาหาค่าเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาความคิดเห็นต่าง ๆ ว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นวัดได้ตรงประเด็นและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการสอบถามหรือไม่ โดยวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.83 ซึ่งจักรพงษ์ แผ่น

ทอง (2563 : ออนไลน์) กล่าวว่าเครื่องมือที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมากกว่า 0.7 ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีและผู้วิจัยสามารถนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมเก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยที่ออกโดยกลุ่มภารกิจบริการการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและวิชาชีพ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประสานงานกับคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ประจำแต่ละโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือและช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล โดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย คุณสมบัติของตัวอย่าง และวิธีการตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 2 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ด้วยวิธีการสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน บรรยายด้วยตารางประกอบความเรียง เพื่อสรุปเป็นข้อมูลระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เรื่องการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อสำรวจระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย 16 โรงเรียน และได้ข้อมูลตอบกลับจำนวน 469 ชุด จากจำนวนทั้งสิ้น 480 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.7 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ	ระดับชั้น	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	180	38.4	มัธยมศึกษาปีที่ 1	111	23.7
หญิง	289	61.6	มัธยมศึกษาปีที่ 2	161	34.3
			มัธยมศึกษาปีที่ 3	197	42
อายุ	จำนวน	ร้อยละ	แผนหลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน	ร้อยละ
12 ปี	31	6.6	ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	370	78.9
13 ปี	110	23.4	ศึกษาต่อสายอาชีพ	72	15.4
14 ปี	156	33.3	ศึกษาต่อเตรียมทหารหรือนายร้อย	17	3.6
15 ปี	166	35.4	ประกอบอาชีพ	2	0.4
16 ปี	6	1.3	ไม่มีแผน	2	0.4
			อื่น ๆ	6	1.3

1. ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถามวัดระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย (ดังตารางที่ 2) ผู้ตอบแบบสอบถามวัดระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นเพศชาย (ร้อยละ 38.4) น้อยกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 61.6) อายุเฉลี่ยของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ 14.01 ปี ($M = 14.01$ S.D. = 0.95) โดยอายุของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ อายุ 15 ปี (ร้อยละ 35.4) รองลงมา คือ อายุ 14 ปี 13 ปี และ 12 ปี ตามลำดับ อายุของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คือ อายุ 16 (ร้อยละ 1.3) เมื่อจำแนกนักเรียนตามระดับชั้นปีการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามพบว่า มีนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 111 คน (ร้อยละ 23.7) นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 161 คน (ร้อยละ 34.3) และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอบแบบสอบถามมากที่สุด มีจำนวน 197 คน (ร้อยละ 42)

ในเรื่องของแผนการหลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น พบว่า มีนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นแสดงความจำนงค์ศึกษาต่อสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุดเป็นจำนวนถึง 370 คน (ร้อยละ 78.9) รองลงมา คือ ศึกษาต่อสายอาชีพ จำนวน 72 คน (ร้อยละ 15.4) ศึกษาต่อเตรียมทหาร จำนวน 17 คน (ร้อยละ 3.6) ทำงานหลังจากจบมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.4) ไม่มีแผนใด ๆ หลังจากจบมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.4) ตามลำดับ และในขณะเดียวกันนักเรียนที่แสดงความจำนงค์ในด้านอื่น ๆ มีจำนวน 6 คน (ร้อยละ 1.3) ซึ่งแผนหลังจากจบมัธยมศึกษาตอนต้นอื่น ๆ ได้แก่ การเป็นนักกีฬา เต็มตัว การศึกษาต่อโรงเรียนกีฬา การศึกษาต่อต่างประเทศ การศึกษานอกระบบโรงเรียน (กศน.) เป็นต้น

2. ข้อมูลระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อในการนำเสนอข้อมูลของการวิจัย คือ M หมายถึง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และ S.D. หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์ประเมินระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพแยกตามข้อคำถามรายด้านในแต่ละขั้นตอนด้วยการแบ่งระดับค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ คือ 0.00–1.49 หมายถึงระดับต่ำสุด 1.50–2.49 หมายถึง ระดับต่ำ 2.50–3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง 3.50–4.49 หมายถึง ระดับสูง 4.50–5.00 หมายถึง ระดับสูงสุดโดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 3 ระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย

ข้อคำถามรายขั้นตอน	M	SD	ระดับ
ขั้นที่ 1 การวินิจฉัยตนเอง			
1.1 ฉันเชื่อว่าสักวันจะได้เป็นหรือทำในสิ่งที่ชอบ	4.37	0.75	สูง
1.2 ฉันรู้แล้วว่าโตขึ้นอยากเป็นอะไรและสามารถมองเห็นอนาคตของตัวเอง 5-10 ปีต่อจากนี้	3.46	0.90	ปานกลาง
1.3 ฉันเชื่อมั่นว่าตนเองมีความรู้ความถนัด ความสามารถ ทักษะ หรือพรสวรรค์ต่างๆ	3.74	0.91	สูง
1.4 ฉันรู้จักตนเองทั้งในเรื่องนิสัย บุคลิกภาพ ความต้องการ และความสนใจของตนเอง	4.12	0.85	สูง
1.5 ฉันเชื่อว่าบุคลิกภาพ ทักษะ ความสามารถ ความสนใจค่านิยมของตนเองส่งผลต่อโอกาสและทางเลือกอาชีพ	4.11	0.84	สูง
1.6 ฉันเห็นว่าในโลกนี้มีอาชีพอีกมากมายที่ยังไม่ได้รู้จัก	4.51	0.69	สูงมาก
1.7 ฉันเชื่อว่าได้เจออาชีพที่อยากทำแล้ว	3.82	1.02	สูง
1.8 ฉันรู้จักและให้ความสนใจในอาชีพที่อยากจะทำในอนาคต	4.10	0.88	สูง

ข้อคำถามรายขั้นตอน	M	SD	ระดับ
1.9 ฉันรู้จักว่าอาชีพที่ฉันสนใจต้องมีความรู้หรือใช้ทักษะใดบ้าง	3.91	0.89	สูง
รวม	4.02	0.92	สูง
ขั้นที่ 2 การออกแบบชีวิต			
2.1 ฉันเห็นว่าตนเองสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคตได้	4.02	0.92	สูง
2.2 ฉันรู้จักอาชีพที่ตัดสินใจเลือกเป็นอย่างดี	3.76	0.84	สูง
2.3 ฉันตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยความสนใจของตนเอง	4.39	0.78	สูง
2.4 ฉันเห็นว่าค่านิยมส่วนบุคคลส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.80	0.98	สูง
2.5 ฉันเห็นว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.56	1.20	สูง
2.6 ฉันเห็นว่าความรู้ ความสามารถ และทักษะของตนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ	4.22	0.84	สูง
2.7 ฉันเห็นว่าผลการเรียนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.94	1.00	สูง
2.8 ฉันเห็นว่าการวางแผนอาชีพมีความจำเป็นและควรทำแต่เนิ่น ๆ	4.29	0.89	สูง
2.9 ฉันสามารถวางแผนให้กับตนเองทั้งในเรื่องการเรียนและอาชีพที่ตนเองสนใจได้	3.89	0.88	สูง
2.10 ฉันสามารถวางแผนระยะสั้นเพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพให้ตนเองได้	3.43	0.92	ปานกลาง
2.11 ฉันสามารถวางแผนระยะยาวเพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพให้ตนเองได้	3.84	0.91	สูง
2.12 ฉันเห็นว่าการได้รับคำแนะนำหรือคำปรึกษาในการวางแผนในเรื่องการเรียนและอาชีพกับบุคคลอื่น เช่น เพื่อน ครอบครัว ครูอาจารย์ ฯลฯ จะช่วยให้ฉันสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ง่ายยิ่งขึ้น	4.37	0.86	สูง
รวม	3.96	0.97	สูง
ขั้นที่ 3 การลงมือทำตามแผน			
3.1 ฉันลงมือทำตามแผนที่วางไว้และเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี	4.03	0.84	สูง
3.2 การติดต่อกับบุคคลที่ประกอบอาชีพนั้น เพื่อขอคำแนะนำในการเข้าสู่อาชีพ จะพัฒนาฉันให้ก้าวเข้าสู่สายอาชีพที่ฉันสนใจได้	4.19	0.87	สูง

ข้อความคำถามรายขั้นตอน	M	SD	ระดับ
3.3 ฉันเชื่อว่าการเลือกอบรมวิชาชีพเพิ่มเติม การทดลองงาน การฝึกงาน หรือ การดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ จะพัฒนาตนเองให้ก้าวเข้าสู่สายอาชีพที่ฉันสนใจได้	4.29	0.81	สูง
3.4 ฉันรู้จักค้นคว้าและเข้าถึงข้อมูลของ “อาชีพอื่น ๆ” ที่สนใจได้	3.98	0.82	สูง
3.5 ฉันตั้งใจเรียนเพื่อจะประกอบอาชีพที่ใฝ่ฝันได้	4.13	0.87	สูง
3.6 ฉันเห็นว่าการประเมินแผนที่ได้วางไว้เป็นสิ่งจำเป็น	4.22	0.79	สูง
3.7 ฉันสามารถประเมินแผนด้วยตนเองได้	3.75	0.90	สูง
3.8 บุคคลอื่นสามารถช่วยประเมินแผนของฉันได้	3.46	1.06	ปานกลาง
3.9 การนำเสนอเรื่องแผนเรียนต่อหรือแผนอาชีพแก่บุคคลอื่น เช่น เพื่อน ครอบครัว ครู อาจารย์ ฯลฯ สามารถช่วยฉันพัฒนาแผนได้	4.05	0.90	สูง
3.10 ฉันเห็นว่าอาชีพที่ฉันตัดสินใจเลือกสามารถเปลี่ยนแปลงได้อีกในอนาคต	4.50	0.65	สูงมาก
3.11 ฉันศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจหรืออาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม	4.11	0.82	สูง
3.12 ฉันมุ่งมั่นที่จะเข้าสู่อาชีพที่เลือกไว้	4.20	0.82	สูง
3.13 ฉันสามารถทบทวน ปรับปรุง หรือวางแผนอาชีพใหม่เมื่อได้รับคำแนะนำหรือคำติชมด้วยความเต็มใจและไร้อคติ	4.17	0.84	สูง
รวม	4.08	0.88	สูง
รวมทั้งสิ้น 3 ขั้นตอน	4.02	0.92	สูง

จากตารางที่ 3 ระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($M = 4.02$ S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอนของการวางแผนอาชีพ ขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นตอนการลงมือทำตามแผน ($M = 4.08$ S.D. = 0.88) ตามมาด้วยขั้นตอนการวินิจฉัยตนเอง ($M = 4.0$ S.D. = 0.92) และขั้นตอนการออกแบบชีวิต ($M = 3.96$ S.D. = 0.97)

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านในแต่ละขั้นตอนของการวางแผนอาชีพ พบว่าจาก 34 ข้อคำถาม มีข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพในระดับสูงถึง 29 ข้อ ระดับสูงมาก 2 ข้อ คือ การที่นักเรียนเห็นว่าเห็นว่าในโลกนี้มีอาชีพอีกมากมายที่ยังไม่ได้รู้จัก ($M = 4.51$ S.D = 0.69) ของขั้นตอนการวินิจฉัยตนเองและการที่นักเรียนเห็นว่าอาชีพที่นักเรียนตัดสินใจเลือกสามารถเปลี่ยนแปลงได้อีกในอนาคต ($M = 4.50$ S.D = 0.65) ของขั้นตอนการลงมือทำตามแผน และระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ นักเรียนรู้ว่าเมื่อโตขึ้นอยาก

เป็นอะไรและสามารถมองเห็นอนาคตของตัวเอง 5-10 ปีต่อจากนี้ ของชั้นการวินิจฉัยตนเอง ($M = 3.46$ S.D = 0.90) นักเรียนสามารถวางแผนระยะสั้นเพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพให้ตนเองได้ ($M = 3.43$ S.D = 0.92) ของชั้นการออกแบบชีวิต และนักเรียนสามารถให้บุคคลอื่นประเมินแผนอาชีพของตนเองได้ ($M = 3.46$ S.D = 1.06) ของชั้นการลงมือทำตามแผนอย่างไรก็ตามในชั้นการออกแบบชีวิตไม่มีข้อคำถามใดที่แสดงถึงความสามารถในการวางแผนอาชีพระดับสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับชั้นการวินิจฉัยตนเองและชั้นการลงมือทำตามแผน

3. ข้อมูลความต้องการการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย (ตารางที่ 3) แสดงให้เห็นว่า นักเรียนได้รับการแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนรู้ต่อ (ร้อยละ 91.5) มากกว่าการวางแผนอาชีพ (ร้อยละ 87.4) นอกจากนี้นักเรียนมากกว่าร้อยละ 95 ที่มีความต้องการและเห็นความจำเป็นในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวางแผนอาชีพ

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า 5 อันดับสูงสุดของช่องทางในการรู้จักการวางแผนการเรียนรู้ของนักเรียนและความพึงพอใจต่อช่องทางในการรู้จักการวางแผนการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การปรึกษาพ่อแม่ (ร้อยละ 81.9 และ 70.1) การปรึกษาเพื่อน (ร้อยละ 65.5 และ 55.2) การใช้สื่อสังคม (ร้อยละ 61.8 และ 51.8) เว็บไซต์ต่าง ๆ (ร้อยละ 57.8 และ 45.8) และคาบแนะแนว (ร้อยละ 54.8 และ 39.9) ตามลำดับ โดยลำดับที่ 5 ของความพึงพอใจต่อช่องทางในการรู้จักการวางแผนการเรียนรู้ของนักเรียน คือ คาบแนะแนว มีคะแนนเท่ากับไลฟ์/ทอล์คโชว์ (ร้อยละ 39.9) ในขณะเดียวกัน 5 อันดับสูงสุดของช่องทางในการรู้จักการวางแผนอาชีพของนักเรียนและความพึงพอใจต่อช่องทางในการรู้จักการวางแผนอาชีพของนักเรียน ได้แก่ การปรึกษาพ่อแม่ (ร้อยละ 74.6 และ 62.9) การใช้สื่อสังคม (ร้อยละ 57.0 และ 56.7) การปรึกษาเพื่อน (ร้อยละ 53.7 และ 48.8) เว็บไซต์ต่าง ๆ (ร้อยละ 48.8 และ 48.4) และคาบแนะแนว (ร้อยละ 43.5 และ 34.1) ตามลำดับ

นอกจากนี้ผลจากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมที่นักเรียนอยากเห็นในโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพนั้น ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนค้นพบตัวเองและตามหาอาชีพในฝันได้นั้นมีมากที่สุด (ร้อยละ 52) ตามด้วยกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีที่จะทำให้อาชีพในฝันกลายเป็นจริง (ร้อยละ 19.4) กิจกรรมที่ช่วยให้กำลังใจนักเรียนที่กำลังพยายามพัฒนาตนเอง (ร้อยละ 11.7) กิจกรรมที่ช่วยคุยกับผู้ปกครองให้ยอมรับในสิ่งที่นักเรียนอยากเป็น/อยากทำ (ร้อยละ 3.4) ในขณะเดียวกันมีนักเรียน (ร้อยละ 13.5) ต้องการเห็นกิจกรรมทุกข้อที่กล่าวมาในโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพ

ตารางที่ 4 ความต้องการการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

รายละเอียด		จำนวน	ร้อยละ	รายละเอียด		จำนวน	ร้อยละ
การได้รับการ	เคย	429	91.5	การได้รับการ	เคย	410	87.4
แนะนำเกี่ยวกับ	ไม่เคย	40	8.5	แนะนำเกี่ยวกับ	ไม่เคย	59	12.6
การวางแผน				การวางแผน			
เรียนต่อ	รวม	469	100	อาชีพ	รวม	469	100
ช่องทางในการ	คาบแนะแนว	257	54.8	ช่องทางในการ	คาบแนะแนว	204	43.5
รู้จักการวาง	คาบโฮมรูม	73	15.6	รู้จักการ	คาบโฮมรูม	58	12.4
แผนการเรียนต่อ	ปรึกษา	180	38.4	วางแผนอาชีพ	ปรึกษาคุณครู	163	34.8
ของนักเรียน	คุณครู			ของนักเรียน	ปรึกษาพ่อแม่	350	74.6
	ปรึกษาพ่อแม่	384	81.9				
	แม่						
	ปรึกษาเพื่อน	307	65.5		ปรึกษาเพื่อน	252	53.7
	นิทรรศการ	86	18.3		นิทรรศการ	83	17.7
	ทัศนศึกษา	98	20.9		ทัศนศึกษา	75	16.0
	การเข้าค่าย	74	15.8		การเข้าค่าย	63	13.4
	การอบรม				การอบรมโดย		
	โดยวิทยากร	160	34.1		วิทยากร	135	28.8
	รายการ				รายการ		
	โทรทัศน์	107	22.9		โทรทัศน์	127	27.0
	หนังสือ	158	33.7		หนังสือ	128	27.3
	เว็บไซต์ต่าง				เว็บไซต์ต่าง ๆ	229	48.8
	ๆ	271	57.8				
	สื่อสังคม	290	61.8		สื่อสังคม	267	57.0
	Live/Talk				Live/Talk		
	Show	81	17.3		Show	71	15.1
	อื่น ๆ	13	2.8		อื่น ๆ	8	1.7
ความพึงพอใจ	คาบแนะแนว	187	39.9	ความพึงพอใจ	คาบแนะแนว	160	34.1
ต่อช่องทางใน	คาบโฮมรูม	44	9.4	ต่อช่องทางใน	คาบโฮมรูม	38	8.1
การรู้จักการวาง	ปรึกษา	168	35.8	การรู้จักการ	ปรึกษาคุณครู	146	31.1
	คุณครู						

รายละเอียด		จำนวน	ร้อยละ	รายละเอียด		จำนวน	ร้อยละ
แผนการเรียนรู้ต่อเนื่อง ของนักเรียน	ปรึกษาพ่อแม่	329	70.1	วางแผนอาชีพ ของนักเรียน	ปรึกษาพ่อแม่	295	62.9
	ปรึกษาเพื่อน	259	55.2		ปรึกษาเพื่อน	229	48.8
	นิทรรศการ	76	16.2		นิทรรศการ	72	15.4
	ทัศนศึกษา	89	19.0		ทัศนศึกษา	77	16.4
	การเข้าค่าย	66	14.0		การเข้าค่าย	60	12.8
	การอบรม	116	24.7		การอบรมโดย	114	24.3
	โดยวิทยากร				วิทยากร		
	รายการ	90	19.2		รายการ	100	21.3
	โทรทัศน์				โทรทัศน์		
	หนังสือ	123	26.2		หนังสือ	108	23.0
	เว็บไซต์ต่าง ๆ	215	45.8		เว็บไซต์ต่าง ๆ	227	48.4
	สื่อสังคม	243	51.8		สื่อสังคม	266	56.7
	Live/Talk Show	187	39.9		Live/Talk Show	67	14.3
	อื่น ๆ	44	9.4		อื่น ๆ	5	1.1
ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในการวางแผนอาชีพ	ต้องการ	449	95.7	การเห็นความจำเป็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพ	จำเป็น	456	97.2
	ไม่ต้องการ	20	4.3		ไม่จำเป็น	13	2.8
	รวม	469	100		รวม	469	100
กิจกรรมที่นักเรียนอยากเห็นในโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพ						จำนวน	ร้อยละ
ช่วยให้นักเรียนค้นพบตัวเองและตามหาอาชีพในฝัน						244	52
ช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีที่จะทำให้อาชีพในฝันกลายเป็นจริง						91	19.4
ช่วยให้กำลังใจนักเรียนที่กำลังพยายามพัฒนาตนเอง						55	11.7
ช่วยคุยกับผู้ปกครองให้ยอมรับในสิ่งที่นักเรียนอยากเป็น/อยากทำ						16	3.4
ทุกข้อที่กล่าวมา						63	13.5

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ	รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
	รวม			469	100

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพและความต้องการการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความแสดงความจำนงศึกษาต่อในสายต่าง ๆ มีมากกว่าร้อยละ 97 จากสถิติการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทยปี พ.ศ. 2562 มีมากกว่าร้อยละ 81 ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ Xiao, Newman, & Chu (2016 : 3) ในหัวข้อการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพของนักเรียนกรณีศึกษาใน 4 ประเทศที่เป็นประเทศมหาอำนาจทางสังคมและเศรษฐกิจโดยแสดงถึงสถิติการลงทะเบียนเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 89.34) ประเทศจีน (ร้อยละ 81) ประเทศญี่ปุ่น (ร้อยละ 99.9) และประเทศเกาหลี (ร้อยละ 90.44)

เมื่อพิจารณาระดับความสามารถในการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงและมากกว่าร้อยละ 95 เห็นความจำเป็นและต้องการการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมพวกเขาในด้านการวางแผนอาชีพสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bardick, Bernes, Magnusson, & Witko (2006 : 267) ที่ชี้ให้เห็นว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในแคนาดามีความพร้อมขั้นสูงและสามารถพิจารณาวางแผนอาชีพในอนาคตของตนได้ เพราะต่างตระหนักว่าการวางแผนอาชีพนั้นสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเยาวชน และควรเริ่มต้นโปรแกรมการเรียนรู้หรือแนะแนวอาชีพตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้น

ระดับความสามารถในขั้นตอนการวิจัยตนเองของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับข้อคำถามที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นและการรู้จักตนเองของนักเรียนในด้านความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความต้องการ บุคลิกภาพ นิสัย หรือพรสวรรค์ต่าง ๆ ตลอดจนการรู้จักอาชีพที่สนใจและทักษะที่ใช้ในอาชีพต่าง ๆ ที่อยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก ทว่าขัดแย้งกับข้อคำถามที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการมองเห็นอนาคตของตนเอง 5-10 ปีต่อจากนี้ที่อยู่ในระดับปานกลางอย่างไรก็ตามผลที่ขัดแย้งสอดคล้องกับผลความต้องการเห็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการวางแผนอาชีพในหัวข้อที่ช่วยให้นักเรียนค้นพบตัวเองและตามหาอาชีพในฝันที่มีมากสูงสุดถึงร้อยละ 52 ซึ่งสอดคล้องกับ Magnuson & Starr (2000 : 98-100) ที่ว่าในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แก่เด็กและเยาวชนนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่เป็นสะพานเชื่อมในสิ่งที่พวกเขารู้อยู่แล้วกับสิ่งที่พวกเขายังไม่รู้ กล่าวคือ ควรเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นจิตวิญญาณของความใคร่รู้ (Curious Spirit) เพื่อช่วยในการ

สำรวจตนเองด้านต่าง ๆ อย่างแท้จริง และในการสำรวจตนเองและอาชีพควรเปิดโอกาสให้พวกเขาได้มีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเพื่อเข้าใจและตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น

ในขั้นของการออกแบบชีวิตที่มีจุดเน้นในการวิเคราะห์ตนเองและอาชีพประกอบกันเพื่อสร้างทางเลือกหรือตัดสินใจเข้าสู่เส้นทางอาชีพมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในกระบวนการวางแผนอาชีพ ($M = 3.96$ S.D. = 0.97) โดยเฉพาะระดับความสามารถในการวางแผนระยะสั้นที่อยู่ในระดับปานกลาง สิ่งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก วงวาฬ (2562 : 111-113) ที่ศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย และค้นพบว่าความสบายใจในการเลือกอาชีพและความมุ่งมั่นในการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับมาก แต่เหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อได้รับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจของนักเรียนมัธยมศึกษาพบว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัศึกษากลุ่มทดลองหลังการทดลองและติดตามผลดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของจิราภา บุตรสีตระกูล (2563 : 54-60) ที่ศึกษาการเสริมสร้างความพร้อมทางอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยกิจกรรมแนะแนว ซึ่งผลการวิจัยพบว่าความพร้อมทางอาชีพโดยรวมและรายด้านทุกด้านของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจกล่าวได้ว่านักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังคงมีความลังเลใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพซึ่งส่งผลทำให้พวกเขาไม่สามารถวางแผนเข้าสู่การศึกษาต่อหรือเส้นทางอาชีพที่ปรารถนาได้ อย่างไรก็ตามทั้งสองงานวิจัยชี้ให้เห็นแล้วว่าหากนักเรียนมัธยมศึกษาได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ผ่านกิจกรรมเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ก็สามารถทำให้พวกเขามีความพร้อม มีความกล้าตัดสินใจ ตลอดจนสามารถวางแผนชีวิตและอาชีพในอนาคตได้

แม้ว่าระดับความสามารถในขั้นลงมือทำตามแผนจะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในกระบวนการวางแผนอาชีพ นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการลงมือทำตามแผนในการเข้าสู่อาชีพตลอดจนการพัฒนาตนเองในระดับสูง และเชื่อมั่นว่าพวกเขาสามารถเปลี่ยนแปลงแผนอาชีพได้อีกในระดับสูงมาก ทว่าในด้านของความเชื่อมั่นต่อการประเมินผลแผนโดยบุคคลอื่นอยู่ในระดับปานกลาง ทว่าในข้อคำถามที่เกี่ยวกับการนำเสนอเรื่องแผนเรียนต่อหรือแผนอาชีพแก่บุคคลอื่น เช่น เพื่อน ครอบครัว ครู อาจารย์ ฯลฯ อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบด้านความพึงพอใจและความต้องการปรึกษาในด้านของการศึกษาต่อและการวางแผนอาชีพที่ว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นยังคงให้ความสำคัญต่อการปรึกษาพ่อแม่และเพื่อนเป็นอย่างสูง สอดคล้องกับผลวิจัยของ Bardick et al. (2004 : 110-111) ที่ชี้ให้เห็นว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศแคนาดามักเข้าหาพ่อแม่ (ร้อยละ 59.1) และเพื่อน (ร้อยละ 11.7) เพื่อขอความช่วยเหลือหรือปรึกษาในการวางแผนอาชีพเป็นตัวเลือกลำดับแรก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Amir Nordin & Seng (2021 : 762) ที่พบว่า การตระหนักรู้ในการวางแผนอาชีพของเด็กและเยาวชนนั้นได้รับอิทธิพลจากการได้รับข้อมูลอาชีพจากแหล่งต่าง ๆ การมีตัวเลือกอาชีพและการเข้าใจในอาชีพของพ่อแม่ (Parental Employment) นอกจากนี้ นักเรียนมัธยมศึกษา

ตอนต้นจะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการวางแผนอาชีพด้วยตนเองผ่านสื่อสังคม (Social Media) เว็บไซต์ (Website) และคาบแนะแนวซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 2-10) ที่ต้องการให้นักเรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือนักการศึกษาในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 จากการศึกษาครั้งนี้ควรมีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน (Peer Learning) ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อช่วยในการเรียนรู้เรื่องการวางแผนอาชีพ

1.3 จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการเห็นความร่วมมือระหว่างครอบครัวโรงเรียนหรือชุมชนในการเป็นกำลังสำคัญในการให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือเรื่องวางแผนอาชีพแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมเรียนรู้ที่สอดคล้องและส่งเสริมการวางแผนอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนอาชีพหรือหลักสูตรอาชีพศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการวางแผนอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก วงวาฬ. (2562). การเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาด้วยรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ. ปรชัญญะฉบับจด. สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กระทรวงแรงงาน. (2565). การตัดสินใจเลือกอาชีพ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2562 แหล่งที่มา <https://lb.mol.go.th/คนหางาน-คนว่างงาน/แนะแนวอาชีพ/การตัดสินใจเลือกอาชีพ>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- คณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับประเมินการศึกษา. (2545). *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา*. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จิราภา บุตรสีตะราช. (2563). *การเสริมสร้างความพร้อมทางอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยกิจกรรมแนะแนว*. การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จักรพงษ์ แผ่นทอง. (2563). การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2565 แหล่งที่มา <https://krujakkrapong.com/หาความเชื่อมั่นของแบบส/>
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2532). *พัฒนาการทางอาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). รายงานสถิติจำนวนห้องเรียนและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในระบบโรงเรียนของประเทศไทย จำแนกตามสังกัดและชั้น. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2562 แหล่งที่มา https://gdcatalog.go.th/dataset/gdpublish-dataset-15_17/resource/9786627c-3cfa-4db7-a734-0f8c409d0214
- Alberta Advance Education and Technology. (2009). *This is your life: A career and education planning guide*. Alberta: Alberta Advance Education and Technology.
- Amir Nordin, M. H., & Seng, H. (2021). Exploring Children's Career Planning Through Career Guidance Activities: A Case Study. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 10, 754-765.
- Bardick, A. D., Bernes, K. B., Magnusson, K. C., & Witko, K. D. (2004). Junior high career planning: What students want. *Canadian journal of counselling*, 38 (2), 104-117.
- Bardick, A. D., Bernes, K. B., Magnusson, K. C., & Witko, K. D. (2006). Junior high school students' career plans for the future. *Journal of career development*, 32 (3), 250-271.
- Lindahl, S. J., Long, P. N., & Arnett, R. (2002). Academic readiness and career/life planning: A collaborative partnership focused on student learning. *Journal of career development*, 28 (4), 247-262.
- Lock, R. D. (2000). *Taking charge of your career direction: Career planning guidebook 1 (4 ed.)*. Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning.
- Magnuson, C. S., & Starr, M. F. (2000). How Early Is Too Early to Begin Life Career Planning? The Importance of the Elementary School Years. *Journal of career development*, 27 (2), 89-101.
- Otte, F. L., & Kahnweiler, W. M. (1995). Long-range career planning during turbulent. *Business Horizons*, 38 (1), 2-7.
- Xiao, J. J., Newman, B. M., & Chu, B.-S. (2016). Career preparation of high school students: A multi-country study. *Youth and society*, 1-23.